«Επικίνδυνες Σχέσεις»

Αν ο Ανδρέας Αραούζος αγαπά τις «Επικίνδυνες Σχέσεις», εγώ τις αγαπώ πιο πολύ ή μάλλον, τις αγαπώ πιο πολλά χρόνια. Το μυθιστόρημα του Choderlos de Laclos αποτελούσε ένα από τους απαγορευμένους λογοτεχνικούς καρπούς της πρώιμης μου εφηβείας, αν όχι ρητά απαγορευμένους, τουλάχιστον τοποθετημένους στο ψηλό ράφι της οικογενειακής βιβλιοθήκης, κάπου μεταξύ των διηγημάτων του Μοπασάν και της «Μανόν Λεσκό». Μερικά χρόνια αργότερα, παρακολουθώντας κύκλο διαλέξεων για την ιστορία της εικαστικής τέχνης, γοητεύτηκα από τον αιώνα του Rococo και διάβασα ξανά τον Λακλό για να φανταστώ τους ήρωές του σε εικόνες του Φραγκονάρ, του Μπουσέ, του Βατό. Εκείνη η απενοχοποιημένη αντιμετώπιση της ζωής ως πηγή ποικίλων απολαύσεων, εκείνη η αίσθηση του κομψού και του πονηρού παιχνιδιού, εκείνη η απόλυτη υπεροχή της αισθητικής πάνω στην ηθική στην κλίμακα των αξιών του γαλλικού Rococo αποτέλεσε την πιο ενδιαφέρουσα πλευρά των «Επικίνδυνων Σχέσεων» που μπορούσα τότε να διακρίνω. Μόνο μετά, στην τρίτη ανάγνωση, κατάφερα επιτέλους να δω την προσωπικότητα του συγγραφέα που διαισθανόταν την εγγύτητα του τέλους της εποχής στην οποία συνυπήρχε με τους ήρωές του και τον ερχομό της Μεγάλης Έκρηξης που θα κατέστρεφε τον παλιό και θα γεννούσε τον νέο κόσμο. Με τη σπάθα του ρεαλισμού, ψυχολογικού και κοινωνικού, ο Λακλό έσκιζε τη δαντέλα των ερωτικών περιπετειών που ο ίδιος έπλεκε και αυτή η τομή τοποθετεί το έργο του στη σειρά των παγκόσμιων αριστουργημάτων που βλέπουν τη ζωή ως γλέντι στον καιρό της πανούκλας.

Η παράσταση του Ανδρέα Αραούζου είναι φιλόδοξο εγχείρημα, όπως, εξάλλου, αρκετές από τις παραστάσεις του. Είχε ανεβάσει παλαιότερα την εξαιρετική θεατρική εκδοχή των «Επικίνδυνων Σχέσεων» του Κρίστοφερ Χάμπτον στα αγγλικά, μετέφρασε το κείμενο στα ελληνικά και ένιωσε έτοιμος για μια χωρίς εκπτώσεις παράσταση τώρα. Τέτοια τριβή με τον λόγο του επέτρεψε να έχει ξεκάθαρο οδικό χάρτη για τη σκηνική υλοποίηση του κειμένου του Χάμπτον. Η παραγωγή της Alpha Square βγήκε ασυνήθιστα νωρίς για τις ντόπιες θεατρικές συνήθειες, με πρεμιέρα την 1η του Σεπτέμβρη και για εννιά μόνο παραστάσεις, για όσο είναι διαθέσιμες οι Αποθήκες, θαρρώ, για όσο οι οκτώ του ηθοποιοί μπορούν να αποτελούν μέλη αυτού του σχεδιασμού και για όσο δεν ήρθε η ώρα για την επόμενη μάχη που προγραμματίζει να δώσει ο ίδιος ο Αραούζος. Ίσως η πραγματικά ξέφρενη σκηνοθετική δραστηριότητα της προηγούμενης χρονιάς που στο οκνό μάτι ημών των μη δημιουργών φάνταζε εξαντλητική, χρειαζόταν για να φτάσει ο ίδιος στον πυρετό που ήταν αναγκαίος για ένα τέτοιο έργο. Ίσως η ευκαιρία να έχει στη διάθεσή του ηθοποιούς που μπορούσαν να ανταποκριθούν στις εξαιρετικά δύσκολες απαιτήσεις των ρόλων τους σήμανε τη στιγμή που «το πράγμα έπρεπε να γίνει».

Και ναι και οι οκτώ αντιμετώπισαν τους ρόλους τους ως μεγάλη πρόκληση και δούλεψαν με υψηλό επαγγελματισμό και υγιή φιλοδοξία, γεγονός που δημιούργησε υποκριτικό ανσάμπλ επιπέδου και κράτησε εμένα προσωπικά σε κατάσταση εγρήγορσης, ώστε να μη μου ξεφύγει καμιά λεπτομέρεια της εξωτερικής τους συμπεριφοράς και της εσωτερικής τους ψιλοδουλεμένης διάθεσης. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η δουλειά της Στέλας Φυρογένη, η οποία δημιούργησε μια Μαντάμ ντε Μερτέιγ όχι μόνο κομψή, άκαρδη και ματαιόδοξη, αλλά και θλιμμένη στην επίγνωση της γενικής ματαιότητας της ύπαρξης. Τη θλίψη της συμμερίστηκε και μετέδωσε στο κοινό η Λένια Σορόκου ως Μαντάμ ντε Ροζμόν. Εξαιρετικά εύγλωττα έδειξε τις διακυμάνσεις των συναισθημάτων του Βαλμόν ο Ανδρέας Τσέλεπος, κάνοντας αισθητές τις συγκρούσεις ιδεολογίας και συναισθήματος που ζει ο ήρωάς του. Η Νίκη Δραγούμη έδειξε με μεγάλη ακρίβεια την κλιμακούμενη νίκη του πάθους πάνω στις ηθικές αντιστάσεις της Μαντάμ ντε Τουρβέιγ. Η Άννα Γιαγκιώζη συνδύασε τον ανθρώπινο πόνο με το κοινωνικό πορτρέτο στον ρόλο της Μαντάμ ντε Βολάνζ. Οι Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Φώτης Καράλης και Αντρέας Λουκά έδωσαν στον σκηνοθέτη τους όσα τους ζητήθηκε.

Αν κάτι (μου) έλειπε από την παράσταση, ήταν τα αρχικά γνωρίσματα του λογοτεχνικού είδους στο οποίο ανήκει το έργο του Λακλό, μια «επιστροφή» στην προ του Χάμπτον ζωή του κειμένου. Γραμμένο ως επιστολικό μυθιστόρημα το έργο του Λακλό αποτελείται από τις αυτοπαρουσιάσεις των ηρώων του, όπου η εναλλασσόμενη πρωτοπρόσωπη αφήγηση των γεγονότων και ο υποκειμενικός χρωματισμός των καταστάσεων, των κινήτρων και των χαρακτήρων αποτελούν μια ιδιαιτερότητα, που θα μπορούσε να δώσει στον σκηνοθέτη μια ώθηση για πιο προχωρημένη, πιο ασυνήθιστη φόρμα. Και παρότι ο ίδιος και οι συνεργάτες του, η εικαστικός της παράστασης Έλενα Κατσούρη και ο συνθέτης Γιώργος Κολιάς, αποφάσισαν να βγάλουν τη δράση εκτός εποχής, περισσότερη αίσθηση της σύγκρουσης του παιχνιδιού με την πραγματικότητα θα μπορούσε να βρει πιο προκλητικές φορμαλιστικές λύσεις.